

# ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА V ◊ БРОЈ 75 ◊ 10. ФЕБРУАР 1976.

ЦИЈЕНА: 2 ДИНАРА

## ШТАМПИ ПОКЛОНИТИ ВЕЋУ ПАЖЊУ

У интервјуу за гребачком листу „Вјесник“, који је добио најшири публицист у читавом сиједништву, друг Тито је детаљно оценио ситуацију у нашој земљи и стање у Савезу комуниста Југославије послије XXI сједнице Предсједништва СКЈ. Гисма, уставних пројеса и Десетог конгреса Савеза комуниста Југославије. Констатујући да се, и поред спорости у спровођењу, па и крешењу одлука Десетог конгреса, консолидују редови Савеза комуниста, друг Тито је подцртао да чланови Савеза комуниста морају, пољацни од себе, градити етику новог социјалистичког поретка. „Ухватили смо се“

— изјавио је он — „у коштај с мношим негативним појавама и оне се уклањају, али још увијек не доволно брзо и ефикасно“. Истичући да нема доволно самокритике, да многи још не разумију и не познају наш друштвени систем, он је нагласио да „комунисти не смiju допустити да их запљускује малотрајанско-потрошачка психологија и трка за динаром која је многе људе упропастила“. Говорећи о средствима информисања, друг Тито је, између остalog, рекао:

„...Новинско-издавачкој и информативној дјелатности требало би смањити друштвене обавезе, а посебно информативно-политичким листовима. То је дјелатност која служи цијелом друштву, па се према њој тако морамо и односишти. И то у сваком погледу морамо јој посветити пуну пажњу. Ја сматрам да ту не би смјело бити проблема. Немогуће је замислити правилно и добро функционисање делегатског система нити развој и јачање самоуправљања без јаких и добрих средстава информисања. Њима, како оним главним, тако и свим осталима: творничким, локалним и регионалним морамо посветити највећу пажњу. Они без кадровске, а где је неопходно и финансијске помоћи друштвене заједнице: одговарајућих тијела и институција, а посебно помоћи Савезу комуниста и Социјалистичког савеза неће моћи с успјехом обављати своју функцију.“

Њихова је функција — као што сам већ рекао — друштвена функција, и то изузетно значајна за републику, комуну, општину, радни колектив, за Социјалистички савез, за Савез комуниста, за цијelu нашу заједницу народа и народности.



Друг Тито у Милочеру

ПОВОДОМ СМРТИ ДРУГА БЛАЖА ЈОВАНОВИЋА

## НЕУСТРАШИВИ БОРАЦ И ХУМАНИСТА

ЧЕТВРТОГ ФЕБРУАРА 1976. ГОДИНЕ Блажко Јовановић први пут у слом Богатом револуционарном животу није дошао на заказани састанак: тога дана у осам часова изјутра престало је да куца срце прекаљеног комунисте и одважног револуционара, чија изненадна смрт — како је истакао друг Тито — представља велики губитак за црногорски народ, за Савеза комуниста Југославије и за цијelu нашу земљу.

Од своје најраније младости, па до посљедњег откуцаја срца, које је кутало за остваривање циљева наше револуције, изградњу самоуправног социјалистичког система и јачање револуционарне заједнице свих народа и народности Југославије, од његове седамнаесте године па до посљедњег његовог даха, друг Блажко Јовановић живио је животом који је у свим временима сличан за све велике људе. Изнад свега и прије свега човјек слободе, он се налазио у првим редовима предводничког одреда радничке класе и од почетка до краја био вјерни син револуције.

Истакнути омладински активист, секретар Покрајинског комитета СКОЈ-а и члан, а затим организациони, па политички секретар Покрајинског комитета КИЈ за Црну Гору, Боку, Санџак, Косово и Метохију, један од најдаровитијих руководилаца тринаестострулског устанка, предсједник прве владе Народне Републике Црне Горе, члан најужег партијског штаба, предсједник Уставног суда Југославије и члан Савјета Федерације, Блажко Јовановић је читавог свог изузетно плодног живота био лучноша комунизма свијетли зрак топлог сунца слободе које је гријало срца смјелих и храбрих духом. Џелујући у неупоредиво знајном, драматичном и за нашу заједницу равноправних народа и народности судбиношном раздобљу, он је уткао себе и своје дјело у животодавне токове наше новије историје и, под руководством друга Тита, био је дан од њених неуморних немира.

У току двочасовних разговора генерални директор „Монтенегротуриста“ Јарко Драговић и његови сарадници упознали су високе гости са организационом структуром предузећа, интеграционим процесима у туристичко-угоститељској привреди Црне Горе, програмима даљег развоја, као и проблемима с којима се ова привредна грана у садашњем тренутку сусрочава.

У историји Савеза комуниста Црне Горе и црногорског народа остаће неизбрисиво урезано име друга Блажка Јовановића, преданог грађанског партије у Црној Гори и Црне Горе као слободне и равноправне заједнице братских народа наше земље. У свим одсудним моментима наше новије историје — а она је сва саздана само од таквих тренутака — био је увијек управљан, упоран и до краја досљедан борац. И када се ковало јединство Партије у предратном периоду, и када се са устанком и револуцијом пуним једрима кренуло до тада непознатим координатама у крајеве „где нису павраћали број

непоколебљивог борца за самоуправни социјализам, јачање братства и јединства и наше несврстане политичке, он ће као јарка и неугасива будтиња, остати у сјећању не само својих другова и блиских сарадника, већ и радника, сељака, омладине и читавог народа. Његов жије пут бораца и прегаоца биће примјер и надахнуће младима како се цијени слобода и бори за револуцију и напредак.

Четвртог фебруара 1976. године у осам часова изјутра престало је да куца срце Блажка Јовановића, које је читавог живота, до поље дњег откуцаја, кутало за срећу људи. Тога тренутка



## Глигоров и Шошкић у посјети „Монтенегротуристу“

Предсједник Савезне скупштине Киро Глигоров, предсједник Скупштине Црне Горе Будислав Шошкић и потпредсједник Скупштине Црне Горе Јован Вујадиновић посетили су 1. фебруара „Монтенегротурист“ и водили разговор с руководећим, склопом ове највеће хотелско-туристичке организације у земљи.

У току двочасовних разговора генерални директор „Монтенегротурист“ Јарко Драговић и његови сарадници упознали су високе гости са организационом структуром предузећа, интеграционим процесима у туристичко-угоститељској привреди Црне Горе, програмима даљег развоја, као и проблемима с којима се ова привредна грана у садашњем тренутку сусрочава.

велики бол погодио је отаџбину, а туга се свила у срцу читавог народа. Она је испратила на посљедњи пут човјека чије је име неизбрисиво урезано у блистави траг који ће наша доба остати будућима.

Велико срце друга Блажка Јовановића, које је 4. фебруара престало да куца, никад неће престати да друга срца покреће у борбу за бољи и човјека достојнији живот.

Свијетли лик народног хероја и јунака социјалистичког рада, досљедног и

## Признање за свестрану активност

Извршни одбор Савјета за стање и бригу о дјеци и Општински одбор Југословенских пионирских игара, који је прије годину дана формиран у оквиру овог Савјета, разматрали су досадашњу активност на плану васпитања и бриге о најмлађима. У уводном излагању, које је на састанку поднijео Иванац Лалић, потпредсједник Одбора Југословенских пионирских игара, истакнуто је да су се у протеклом периоду све активности одвијале у оквиру XII Југословенских пионирских игара под називом „Домовина“ напа, под сунцем слободе“, које су имале обиљежје споштовања јубилеја — 30. годишњице ослобођења земље и побједе над фашизмом. Зато је рад усмјерен на упознавању најмлађих с револуционарном прошлостју наших народа и напорима који се чине у изградњи самоуправног социјалистичког друштва. Организовани су сусрети с борцима, истраживала се и проучавала меморијална грађа о значајним догађајима из народно-ослободилачке борбе, историје радничког покрета, СКЈ, Скоја и организације пионира. Настојало се да се активирају породица, разне организације младих, школе, друштвено-политичке организације да посвете пуну пажњу васпитању и бризи о дјеци. И, заиста, помоћ није изостала ни у једном тренутку и ни од једног фактора, а нарочито треба истaćи ону коју су пружали организација Савеза удружења бораца НОР-а и просветни радици.

Поред укључивања у републичке и савезне акције, у оквиру Општинског одбора Југословенских пионирских игара, програмиране су разноврсне активности, које су биле усклађене с могућностима средине. Најмлађи испољили су нарочито велику вољу и постигли добре резултате у бројним спортским сусретима и такмичењима, као што су пливање и ватерполо, а ученици Основне школе „Мирко Срзентић“ освојили су прву награду на републичком квизу музичке омладине Југославије. Савјет Савеза пионира Југославије и Савезни одбор Југословенских пионирских игара доđијелили су плакете — признања Општинском Савјету за стање и бригу о дјеци и Основној школи „Мирко Срзентић“ у Петровцу.

Поред укључивања у републичке и савезне акције, у оквиру Општинског одбора Југословенских пионирских игара, програмиране су разноврсне активности, које су биле усклађене с могућностима средине. Најмлађи испољили су нарочито велику вољу и постигли добре резултате у бројним спортским сусретима и такмичењима, као што су пливање и ватерполо, а ученици Основне школе „Мирко Срзентић“ освојили су прву награду на републичком квизу музичке омладине Југославије. Није изостао ни рад предвиђен републичким и савезним програмом Југословенских пионирских игара, у оквиру којих су, такође, забиљежени вриједни резултати.

Пионирите из будванске општине узели су активног учешћа у Недјељи пионирске солидарности с дјецима Вијетнама и Бангладеша, као и у акцији „Десет хиљада ћачких торби за дјецу Вијетнама“, што је, поред политичког, имало и значајан материјални ефекат. Треба истaći и врло успјешне акције на прикупљању књига за сеоске школе, које немају библиотеке, помоћ пострадалима од поплава у Крагујевцу, прикупљање прилога за изградњу спомен дома за дјечију без родитеља у Титовом Ужицу.

Пионери Основне школе „Стјепан Митров Љубиша“ из Будве представљали су нашу Републику на сусретима у оквиру Сликарске колоније у Словенији, на 18. Змајевим дјечјим играма у Сремској Каменици, Великом школском часу у Крагујевцу, Пионирском логору „Сутјеска“ у Новом Мјесту. Представници основних школа са нашег подручја учествовали су на сусретима речитатора Југославије, као и на такмичењима историчара и математичара, где су постигли запажене резултате. Припремљен је веома успешан програм приликом додјеле Савезне награде „Курир Јовица“ Основној школи у Будви, а пионери Петровца активно су учествовали у припремама за прославу 30 година побједе над фашизмом и Дана ослобођења. У оквиру Секције историчара организоване су наградне теме и историјски часови, а из области српско-хрватског језика такође су рађени писмени задаци на теме из народно-ослободilačke борбе. Три најуспјелија пионирска рада учествовали су на републичком такмичењу литерарног стваралаштва младих.

Као признање за свестрану плодну активност, посебно на плану његовања традиција народно-ослобodilačkog rата i razvijanja tekoćina socijalističke revolucije među piонirima, Савјет за васпитање и заштиту дјеце Југославије, Савјет Савеза пионира Југославије и Савезни одбор Југословенских пионирских игара доđiјeliли су плакете — признања Општинском Савјету за стање и бригу о дјеци и Основној школи „Мирко Срзентић“ у Петровцу.

Све више се термин дијалектика срета у свакодневној пракси и у литератури, што је и разумљиво, јер је дијалектика органски дио читавог марксистичког погледа на свет. Према дијалектици, све је у свету у сталном кретању и мењању, а противујећности су владајући принцип света. Према марксизму, дијалектика је општа физиолошка теорија и метода људске праксе и критичког сагледавања и тумачења стварности. Марксисти је, према томе, схватају као скуп основних принципа који се користе за решавање проблема из практичне дјелатности. Она је, истовремено, филозофија револуције и форма мишљења, па је проучавање и познавање њених законова, метода и принципа веома важно нарочито за марксисте и све напредне људе: да би се дошло до истине, проблемима треба прилагати се свих страна. Једностраност води у метафизику, услед чега се често прихватају обрећене заблуде умјесто истине.

Супротно формалној логици, која све појаве и предмете у природи посматра као строго одвојене, изоловане један од другог — сваки за себе, дијалектика посматра ствари увјејак у међусобној повезаности и узајамној условљености. Дијалектика сматра да се нека ствар може схватити и објаснити само у непrekidnoj promjeni, опшtoj и свестranoj vezu sa stvarima koje je okružuju i ugovaraju. Otkuda dijalektičko mишљenje ulazi u svestranu analizu stvari. To je opštite, egačnije, svestranije i dublje posmatraće stvari.

Закони дијалектике манифестишу се око нас и у нама, у природи, историји људског рода, науци, филозофији и умјетности. Према Енгелсовом ставу, дијалектика је наука о

## НА МАРГИТАМА НАЦРТА СРЕДЊЕРОЧНОГ ПЛАНА РАЗВОЈА

# ТУРИЗАМ У ПРВОМ ПЛАНУ

Као доминантна привредна грана, туризам и у наредном средњејачном плану развоја будванске ривијере задржава приоритетно место. Брижљива испитивања промета и кретања домаћих и страних туриста показала су изразито позитивна дејствија, као и то да туризам, преко својих многоbrojnih функција, пружима цјелокупну материјалну производњу и друштвену надградњу на овој ривијери. Он подстиче развој занатства, саобраћаја, смјештајних капацитета, ресторанског простора, затим културно-забавног живота, трговачке, поштанско-телефонске мреже, једном ријечију, захваљујући њему, незадрживо расте друштвени и лични стандард. Све ово је итакако изражено на подручју будванске општине, па ће, након пуштања у саобраћај пруге Београд — Бар, туризам бити уна

да „АВАЛА“ ДОВИЈЕ НЕКАДАШЊИ РЕНОМЕ

Капацитети угоститељских објекта основа су за развој туризма. Та оријентација ове речице „стара“ је већ десетицу и по сасвим је снисуто неће бити промијењена ни у будућству. Захваљујући напорима заједница и организација уједињених хотела и агенција, бави по-дигнуту и адаптирану неколико ресторанских намијењених домаћим гостима. Предвиђа се изградња моноралске аутобуске станице и више пробавилица. У све радове треба инвестирати 29 милиона динара.

Чињеница је, међутим, да у залеђу многих плажа још увијек нема готово никаквих објеката, а будванска ривијера у току сезоне не може да приhvati све one који би хтели до се на једној од њених дваосетак плажа одмараша. С обзиром да се то имало у виду, средњејачним плажама развоја предвиђа се да се до 1980. године изгради 1220 лежаја у објектима комерцијалног угоститељства, а до 570 у хотелима „А“ и 650 у хотелима „Б“ категорије. Процењује се да за ту сврту треба обезбједити 283 милиона динара.

Хотел „Аvala“ у Будви један је већи објекат у источној организацији уједињених рада, а већ низ година је у веома незавидном положају. Да би му се, колико-толико, вратио „нека дашчиња сјај“, треба приступити обимнијим радовима који, како је предвиђено, треба ускоро да почну. Након изградње депандана и реконструкције „Avala“ донесло ће се око 320 лежаја, који ће укупно стајали 68 милиона. Предвиђају се радови на адаптацији теретне станице „Morgen“ и још неких простора у старом граду,

што ће изискивати средства у износу нових осам милиона.

Основна организација уједињених рада „Morgen“, која се бави домаћим туризмом такође ће повећати смјештајне капацитете. Аутокампови Црвена главица, Борети и Јаз добије 2000 нових јединица, а бине по-дигнуте и адаптиране неколико ресторана — намијењених домаћим гостима. Предвиђа се обнова и изградња моноралске аутобуске станице и више пробавилица. У све радове треба инвестирати 29 милиона динара.

НАЈВИШЕ ВЕЋ СЕ ГРАДИТИ У ВЕЧИТИМА

Хотели „Интернационал“, „Адријатик“, „Славија“ и „Плажа“ расположују са око 2000 лежаја. Организација уједињених рада „Словенска плаја“, у чијем се склопу налазе побројани хотели, нема, међутим, пратећих објекта, неопходних за рад хотела у току читаве године, па се средњејачним планом развоја предвиђа изградња изграђивача једног ресторана у националном стилу, наткриваше базеном у хотелу „Интернационал“, увођење уличне расvjete у хотелском комплексу, уређење плаже, изградња конгресне дворане, паркинг-плаза и неколико мањих спортских терена. За све те радове треба обезбједити 27 милиона динара.

У петогодишњем плану предвиђено је да се највише средстава инвестира у рејону Бечића. Тамо ће основна организација уједињених рада „Словенска плаја“, у чијем се склопу налазе побројани хотели, нема, међутим, пратећих објекта, неопходних за рад хотела у току читаве године, па се средњејачним планом развоја предвиђа изградња изграђивача једног ресторана у националном стилу, наткриваше базеном у хотелу „Интернационал“, увођење уличне расvjete у хотелском комплексу, уређење плаже, изградња конгресне дворане, паркинг-плаза и неколико мањих спортских терена. За све те радове треба обезбједити 27 милиона динара.

Иако је, захваљујући својој ексклузивности град-хотел стекао реноме у туристичком свету, Свети Стефан још увијек не биљеки значајније финансијске ефekte због тога што ова организација уједињених рада располаже с неznatnim смјештајем

ним капацитетима. У току наредних пет година у Милочеру трећа подији хотела „А“ категорије је 250 лежаја, затим рибљи ресторани, проширити и адаптирати хотели „Свети Стефан“ и „Милочер“, као и ресторани „Обала“. Како се преовиђа, у трећем плану треба уложити 82 милиона динара.

Петровац већ низ година није добио ни један нови објекат. Започети ће хотел „А“ категорије већ шест година чека средстава. Средњејачним планом развоја предвиђено је да се ти радови начине и приведу крају, након чега ће се добило још 320 лежаја и, што је не мање значајно, створиле могућности за проширење сезоне и у току зимског периода. Планира се реконструкција „Оливе“ и „Ривијере“, као и адаптација објекта вапна-сионских потрошњи и изградња спортивских терена, што ће све стајати 85 милиона динара. „Петровац“, основна организација уједињених рада за домаћи туризам треба да у току наредних пет година уложи 33 милиона у проширење хотела „Петровац“, аутокампа у Вулачици, адаптацију рибљег ресторана, оправку бифеа на аутобуској станици и изградњу нове станице.

## СРЕДСТВА ВЕЋ СЕ БРЗО ВРАТИТИ

Очекује се да ће средстава, која ће бити уложена у наредном петогодишњем периоду, бити брзо враћена. Предвиђа се да ће у времену од 1976. до 1980. године број ноћивања повећати по просјечној стопи од 9%, док не укупни промет у угоститељству расте по годинију стопи од 33%. То ће бити омогућено брзим повећањем дневне потрошње туриста, бомбон-коришћењем капацитета, решавањем проблема комуналне инфраструктуре и обогаћивањем туристичке понуде. Потребна пажња је посвећена доњем турizmu на чије ће унапређење велики утицај имати пруга Београд — Бар. Повољни климатски услови за коришћење годишњих одмора у предsezони и ујесен када ће обновајући пропаганди на домаћем тргишту.

Знатна пажња у наредном петогодишњем плану виће посвећена изградњи радничких одмаралишта, као и оснивању заједница радничких одмаралишта, која ће се бринути о изградњи уједињених расположивих капацитета, оспособљавању кадрова, градњи, односно максималном заједничкој реклами и пропаганди, све то у сарадњи са осталим субјектима туристичке привреде.

Саво Грговић

## УВОД У МАРКСИЗАМ

# ДИЈАЛЕКТИКА

општим законима кретања и развитка природе, људског друштва и мишљења.

Покретачка снага развијата је борба унутрашњих супротности које се крејују у свакој појави. Друга фаза је рушење, уништење, негација постојећег јединства, или она које је простио распадање свега. Трећа фаза је још једна негација или уништење олога што се распада. У овој фази остварује се очување свега што је било вриједно у староме и сјећавање свега што је било добро у новој, више, развијеније јединству. На тај начин постају нова жива бина, развија се људско мишљење и сазнање. Свјестан свега што кочи и убрзава развој, човјек поставља револуционе циљеве и својом акцијом их остварује заједно с другим људима.

Према схватању дијалектике, сазнање је стваралачка дјелатност. Субјект сазнаје себе кроз објективну дјелатност. А схватање развија се превазилажењем унутрашњих огра ничења који представљају револуцију у мишљењу. То значи да је дијалектика схв

# **ОРГАНИЗОВАНА ДРУШТВЕНА САМОЗАШТИТА — ПУТ КА ЕФИКАСНИЈЕМ ОСТВАРИВАЊУ САМОУПРАВЉАЊА**

ПИШЕ: ЛУКА БАНОВИЋ, ДЕЛЕГАТ СРЦГ У САВЕЗНОМ ВИЈЕЋУ СКУПШТИНЕ СФРЈ

**У**оквирима остваривања Устава, одлука Х конгреса СКЈ и акција које се воде у том правцу, све потпунија реализација и развијање концепције друштвене самозаштите, представља нужан и саставни дио тог друштвеног процеса и друштвених акција. Доношењем новог Устава и спровођењем у живот одлука Х конгреса улазимо у нову етапу развоја самоуправљања коју карактерише све изразитија демократизација друштвено-економских и политичких односа у друштву. То шири социјални простор подрштавања политике и свих функција политичке власти. Наравно, зато се и друштвена самозаштита, све њене институције, затим сви социјални носиоци, а нарочито радничка класа и најшири слојеви наше народа морају све више оспособљавати да своју праксу самозаштите усаглашавају са уставном концепцијом развоја друштва и остваривања самозаштитних функција као, прије свега, демократских функција да би ефикасније штитили све друштвене вриједности. У том смислу дјелују, и морају да дјелују, сви друштвени органи и стручне службе у овој области, у првом реду стога што су те функције, по својој суштини, функције демократски организованог друштва, односно радничке класе и широких радних слојева.

У контексту историјских домаћаја наше револуције и револуционарне улоге авангарде радничке класе — КПЈ и СКЈ — друштвена самозаштита се у нас заснива као природна потреба револуционарног покрета у припреми револуције, затим у току рата и у свеукупном процесу остваривања социјалистичког друштва у нас. Ту концепцију развија КПЈ и СКЈ, остварујући стратегију пролетерске борбе чији су утемељивачи творци научног социјализма — Маркс, Енгелс и Лењин. Наша Партија, на челу радничке класе, уз историјски допринос друга Тита у свим фазама револуционарне борбе радничке класе и Савеза комуниста Југославије, па и у условима озбиљних друштвених противврјечности и сложених међународних односа, политичких и економских притисака на нашу земљу, успијева да трасира путеве и да одреди адекватне циљеве који одговарају интересима и потреби свих националних народа и народности, условима и задацима социјалистичке трансформације на шег друштва.

Историјски развој, као што је познато, јесте и оставље противрјечан друштвени процес. Отуда се и наше до-садашње искуство у остваривању политичке власти у социјалистичком друштву, управо мора разумјети у контексту друштвених противрјечности. Долазило је до тога да је у условима организовања социјалистичке државе у нас, која није настала мимо реалних политичких односа и политич-

ких традиција, функција заштите друштва у одређеном временском периоду била је отуђена друштвена сила. Међутим, са даљим развојем друштвених односа у нас, са свим изразитим прихватама самоуправног социјализма од стране народа као дефинитивног опредељења, те са све већим утицајем и бОльом организацијом радничке класе као револуционарне и водеће снаге народа и народности, предвођене Савезом комуниста, било је природно да се калоризују искуства револуције, да се та искуства

свака државна функција мора бити средство радничке класе, мора бити демократски контролисана од стране основног и незамјениљивог субјекта социјалистичке револуције — радничке класе. Пракса је не само потврдила правилност линије СКЈ, него је мотивисала и нове теоријске напоре као израз потребе марксистичког утемељења заштите друштва. На искуствима Париске комуне и Октобра, и револуционарном сазнању и пракси КПЈ и СКЈ, концепција самозаштите је постала трајно

стално омогућава развијање и задовољавање људских потреба и интереса на вишем социјалистичком нивоу, ствари и јесте самозаштитна функција најшире друштвене базе, сваког радника и сваког радног човека у нашем друштву, који тиме штите и себе лично, своја права и имовину.

Многе људе, а нарочите у иностранству, који не познају доволно наш систем, посебно изненађују како се у нас на хуманистички начин развијају.

на и противрјечности политичке нарави. Самим тим што је човјек наша највиша вриједност, што је процес ослобођења рада израз самодјелатности удруженних производиоца, и што човјек у том процесу остварује своје људско достојанство, своја људска права, на људски начин и непосредно, то је и природно да он, штитећи себе, штити друштво са којим се у заштитити виталних питања идентификује. У тим најширим слагањима народа у радничкој класи је, у ствари, она огромна демократска енергија која чува систем и његове вриједности, јер иза њега стоје сви радни људи и грађани.

Државне функције, функције стручних органа и институција у самозаштити, израз су, и морају бити израз чврсте повезаности носилаца тих функција с радничком класом. То истовремено претпоставља њихову способљеност и ефикасност, као и њихову потпуну отвореност за демократску контролу од стране удружењих произвођача и самоуправних институција надлежних за контролу остваривања функција државе у социјалистичком самоуправљању. Имајући то у виду, удружењи произвођачи су већ безброј пута доказали спремност у стварању неопходних материјалних, кадровских и техничких услова за модерно функционисање и опремање свих органа и служби које су стручни поносиoci самозаштите. Таква систематска модернизација, кадровско и материјално јачање ових органа потребно је не само због оних непријатељских снага којима се супротстављамо већ и ради ефикаснијег дјеловања цијelog система самозаштите. Наравно, и у методу рада стручних органа много се промијенило и многе ствари и даље треба мијењати. Намиме, ти органи не смију заостајати иза опште демократизације нашег политичког живота, досљедно остварујући своје законом утврђене функције и улогу у систему. На тај начин остваривањем друштвене самозаштите као грајног опредељења друштва морамо се систематски бавити. То сигурно није посао само Скупштине или одговарајућих тијела органа друштвено-политичких заједница, него и свих друштвено-политичких организација и ССРНЈ као јединственог социјалистичког фронта са СКЈ на челу.

## На трибини Клуба делегата



У организацији Клуба делегата Лука Бановић, предсједник Одбора за унутрашњу политику Скупштине СФРЈ, говорио је о актуелним проблемима друштвене самозаптите.

теоријски уопште, и да се утврди да је управо концепција друштвене самозаштите онај вид одбрамбеног система друштва који највише одговара самоуправљању и интересима радничке класе, народа и народности Југославије. На тај начин, не само да је у нас вршена негација отуђене моћи државе, него је револуционарно искуство, искуство самозаштите из предратног периода дјеловања КПЈ и из остваривања самозаштите у току револуције, било природно њено уграђивање у систем као демократске функције друштва, свих друштвених институција, политички и самоуправно организованих, свих радних људи и грађана. Исто тако, кад се шездесетих година почела деформисати служба заштите као суперструктуре друштва, са тенденцијама да буде сила изнад њега и изнад постојећих револуционарних сујеката, Савез комуниста је одлучно прекинуо тај процес који је објективно водио јачању отуђених државних функција прво у сфери заштите, а затим и у свим другим областима друштвеног живота, стварајући услове за репродуковање моћи државног централизма и партијско-државне бирократије. И та је критика, и конкретна друштвена акција, дала драгоценјено искуство:

предјељење нашег друштва у развијању и усавршавању одбрамбених механизама социјалистичког самоуправљања, револуционарне традиције народа и свих правних људских приједности у његовој историји. Ова оријентација је у целини процес подруштвљавања политичке била нужност даљег развоја самоуправљања као израз стварног утицаја удруженних производјача и радничких људи на све друштвене послове и друштвено одлучување.

У тридесетогодишњем и-  
скуству борбе за социјали-  
стичку трансформацију на-  
шег друштва и потпуније о-  
стваривање самоуправљања  
као новог социјалистичког  
продукционог односа, мије-  
њала се у позитивном смислу  
и свијест људи, њихово схва-  
тање, однос према друштве-  
ним вриједностима. Удру-  
жени произвођачи и радни  
људи су објективно у поло-  
жају да преузимају одговор-  
ности за остваривање друштве-  
не самозаштите у свакој  
конкретној друштвеној  
средини у свакој ООУР, мје-  
сној заједници и друштвено-  
политичким заједницама.  
Организована демократска  
контрола вршења јавних по-  
слова, чување друштвене  
својине, затим располагање  
друштвеним средствима на  
најрационалнији начин који

сада положила многе испи-  
те своје друштвене витал-  
ности. Доказала се као нај-  
бољи начин утемељења ста-  
билиности власти радничких  
класа, јер је та власт, при-  
свега, израз њене демократ-  
ске моћи, њене демократске  
политичке организације. Ра-  
дничка класа штити себе са-  
ма својим средствима. Ту на-  
ну улогу не може нико да  
ничим заменити, у првој  
реду зато што она зна шта  
штити и против кога је ус-  
мјерена њена заштита. Ту  
најшира друштвена база  
радничка класа, као соција-  
лни носилац самозаштите,  
ствари, и јесте једна од би-  
тних претпоставки стабил-  
ности система социјалистич-  
ког самоуправљања, основа-  
на за хуманистичко разреже-  
њавање свих противјавности

## ДЕЛЕГАТСКА ХРОНИКА

# БЕЗ КОНТАКТА СА БАЗОМ

У Клубу делегата Скупштине општине Будва, на дан 2. фебруара 1976. године, окупили су се делегати вијећа Републичке скупштине и скупштина републичких самоуправних интересних заједница, њих шеснаест на броју, да у разговору с предсједавајућим делегацијама удруженог рада и мјесних заједница, члановима извршних органа општинских самоуправних интересних заједница и друштвено-политичких организација, функционерима Скупштине општине и члановима Клуба делегата, изнесу искуства из досадашњег рада и проблеме на које су нашли у обављању својих функција.

Послије уводног излагања организатора овог скупа Бранка Иванчевића, предсједника Скупштине општине Будва, у дискусији су узели учешћа секретар Комитета ОКСК Будва Милан Митровић и републички делегати Јован Станишић, Пеко Лијешевић, Милован Пајковић, Милорад Данчевић, Мирослав Лукетић, као и делегат Друштвено-политичког вијећа Скупштине општине Урош Зеновић.

Оцијењено је да су републички делегати узели активног учешћа у раду скупштина у које су делегирани, одазивајући се позивима за сједнице и учествовањем у расправљању о питањима која су стављана на дневни ред. Међутим, како су и сами делегати признали, још увијек није понапајена погодна форма за успостављање неопходног контакта између делегата и бaze. Републички делегати су у обављању своје функције препуштени себи, јер зацијело ово вријеме од избора нијесу добијали смјернице за своје дјеловање, нити су коме подносили извјештаје о раду. Закључено је да се такво стање убудуће не може толерисати, јер би то значило враћање на стари посланички систем, који је превазиђен на одређеном степену развоја нашег самоуправног друштва.

У дискусијама су изнијети различити предлози о формама контактирања републичких делегата с њиховом изборном основом. Једни су били да се за ту сврху образује посебно координационо тијело, други да се контакт успоставља директно с делегацијама, а трећи, чији је предлог најреалнији по нашој оцјени, да републички делегати треба да смјернице за своје дјеловање добијају у скупштинама одговарајућих општинских самоуправних интересних заједница и вијећима Скупштине општине, као и да овим тијелима подносе разчун о начину обављања делегатске функције.

ције. Гадни људи и грађани су дјелими-  
чно упознати преко представа информиса-  
ња о раду републичких скупштина, али  
је оцијењено да то није доволјно, па је  
предложено да делегатска хроника у „При-  
морским новинама“ буде још садржајнија.  
Наиме, како је закључено, није доволјно  
успоставити само контакт са одговарајућим  
тијелима на нивоу општине, већ се мора  
стално радити на што бољем информисању  
радних људи и грађана и њиховом што че-  
шћем укључивању у заузимању ставова  
по питањима, од виталног интереса.

Исто тако, оцијењено је да би републи-  
чки делегати требало да користе скупове  
радних људи и грађана за обновјештавање  
о раду тијела у које су делегирани, јер се  
за већину и не зна да су изабрани као  
представници корисника услуга или дава-  
лаца услуга с територије наше општине  
што је у принципу неприхватаљиво.

Пало је доста критичких примједби на рачун стручних служби републичких и општинских самоуправних интересних заједница. За републичке стручне службе казано је да скрупштинске материјале не достављају благовремено, тако да републички делегати, и да су то могли и хтјели, нијесу били у стању да се консултују. Што се тиче стручних служби општинских интересних заједница, речено је да републичким делегатима не достављају скрупштинске материјале ни позиве за сједнице скрупштина и извршних одбора, па се ови на тај начин лишавају могућности да сазнају ставове изборне базе о питањима, о којима у републичким скрупштинама треба као делегати да гласају.

На крају је образована радна група, у коју су ушли Љубо Аиђус, предсједник Општинске конференције ССРН и делегат Вијећа општина Скупштине СРЦГ, Мило-ван Пајковић, предсједник Извршног одбора Републичке самоуправне интересне за-једнице за културу, и Димитрије Јоловић, секретар Скупштине општине. Она ће изра-дити предлог закључака за успостављање контаката између републичких делегата и њихове базе, који ће се разматрати на првој сједници Општинске конференције Социјалистичког савеза.

## **ИЗ РАДА САМОУПРАВНИХ ИНТЕРЕСНИХ ЗАЈЕДНИЦА**

# ОБРАЗОВАНА ЗАЈЕДНИЧКА СЛУЖБА

У Будви је 30. јануара 1976. године одржана заједничка сједница скупштина самоуправних интересних заједница: за основно образовање и васпитање, за културу и науку и за физичку културу, на којој је, поред осталог, усвојен Самоуправни споразум о оснивању, организацији и раду заједничке стручне службе. До закључења оваквог споразума дошло је из тог разлога што је заједнички констатовано да су поједини послови из њихове надлежности по својој природи сродни, па ће се њиховим обједињавањем и заједничким обављањем постићи већа радионападност, боља економичност и виши стручни ниво рада. Потписнице Споразума имају заједничког секретара, који као инокосни пословни орган одговара за правовремено и успјешно извршавање задатака стручне службе. Секретар се именује на основу јавног конкурса, уз сагласност Извршног одбора Скупштине, на вријеме од четири године, послиje којег рока може бити поново бираан. Потписнице Споразума удружују средства за рад стручне службе, сразмјерно обиму својих планско-аналитичких, стручних, финансијских, извршних и административних посла. Споразумом је дата могућност да му могу приступити и друге самоуправне интересне заједнице или самоуправни друштвени фондови са територије наше општине.

На сједници је усвојен и договор о финансирању заједничке стручне службе, коју према систематизацији радних мјеста, сачиљавају сљедећи радници: секретар-руководилац заједничке стручне службе, шеф рачуноводства, референт за основно образовање и васпитање, културу и науку, референт за физичку културу, благајник-администратор, двадесет висококвалификована возача и курир-чистачица, са скраћеним радним временом. Лични доходи секретара, шефа рачуноводства, благајника-администратора и курира-чистачице, који обављају послове за све три пописнице споразума издаваје се процентуално висини средстава сваке од њих, као и материјални трошкови пословања, опреме, инвестиционих улагања и заједничке потрошње. Референт за основно образовање и васпитање, културу и науку лични доходак обезбеђују самоуправне интересне заједнице за основно образовање и васпитање и за културу и науку, а референту за физичку културу Самоуправна интересна заједница за физичку културу. Лични доходи за два возача, трошкови одржавања ћачких аутобуса, замортизација, гориво, као и материјални трошкови који се односе на возаче и аутобусе, обезбеђиваје се у пуном износу из средстава Самоуправне интересне заједнице за основно образовање и васпитање.

Договорено је да ће у случају проширења дјелатности и повећања обима пословања појединих потписници Споразума, доћи и до увећања учешћа у финансирању заједничких стручних служби, сразмјерно том увећању. Висина представа, као и права и обавезе стручне службе, регулисаће се посебним уговором између потписника и стручне службе на основу програма рада и финансијског плана за 1976. годину.

Делегати Вијећа корисника и давалац услуга из области основног образовања васпитања, културе и науке и физичке културе једногласно су именовали за вршиоца дужности заједничког секретара Светозара Радуловића, директора Основне школе „Свети Јован Митров Љубиша“ у Будви, и то почев од 1. фебруара 1976. године, с тим што је одлучено да се одмах распише конкурс за попуну овог радног мјеста. Именована је заједничка комисија за спровођење конкурса. Закључено је да чланови извршних одбора ових самоуправних заједница почетком фебруара предложе која би питања требало уврстити у овогодишњи програм рада Скупштине општине Будва.

Димитрије Јован

Тим прописима би требало оführватити права и обавезе грађана и гостију. Организације удруженог рада у туризму, друге организације удруженог рада, као и грађани, који се баве пружањем услуга туристима, морају се трајно ангажовати на спровођењу у живот програма уређења града и насеља, као једне од компоненти успјешног туристичког привреднивања и пропаганде туристичких могућности и вриједности наше општине у цјелини.

Радници Јадранског сајма су подцртали да је информисаност о нашим туристичким мјестима, изузев Светог Стефана, још увијек незната: реклами панои на путевима и истакнутим мјестима, шаролики су, неестетски, нефункционални и без практичне користи. Возачи, па и гости-пјешаци, тешко могу дознати где је Скупштина општине, пошта, дом здравља, милиција или аутобуска станица јер у граду нема ни најосновнијих путоказа. Усмена информисаност такође је отежана, јер је у мноштву страних и домаћих гостију тешко погодити ко је стални становник, нема летака-плаката-планова, нити јавних телефонских говорница. Када се томе дода да је у свим мјестима тешко пронаћи улицу и број куће, онда се може замислити колико је неугодних лутања, дугих тражења и оправданих протеста од стране гостију и других најерника. Због тога би Скупштина општине, други органи и институције требало да што прије преузму одговарајуће мјере и акције за рјешавање ових проблема.

Требало би од представника привредних и друштвених организација формирати координациони одбор за конгресе и друге скупове и приредбе, који се одржавају током године. Искуство показује да бројни и масовни скупови имају велики значај за туристичку и другу привреду наше општине, јер, истовремено, значе њено представљање као цјелине под бројних посјетилаца из земље и иностранства. С обзиром на то да се код свих ових манифестација укључују сплитински друштвено-политички органи и службе, намеће се потреба за постојањем координационог одбора, који би разматрао укупни програм ових манифестација и помагао у његовом остваривању у току године.

На крају је колектив Јадранског сајма подржао акцију Скупштине општине у вези припреме њеног програма рада, јер у томе види суштину пуног самоуправљеног дјеловања свих радних људи и грађана.

四

# УСВОЈЕНА СИНДИКАЛНА ЛИСТА

На основу закључака Вијећа Савеза синдиката Југославије и Вијећа Савеза синдиката Црне Горе, а у складу с друштвеним договором о расподјели дохотка и личних дохадака, ових дана је у Општинском вијећу синдиката усвојена листа којом се за ову годину регулишу све исплате личних примања на терет материјалних трошкова, као и исплате из средстава за личне дохотке и заједничку потрошњу.

Према Синдикалној листи раднику-привреднику припада мјесечна аконтација личног дохотка, обрачуната у односу на просјечни нето лични доходак у Републици претходне године и то: са средњом спремом највише 75 одсто, са вишом 90 одсто и са високом 110 одсто. Износ аконтације личног дохотка радника привредника зависи од резултата рада и услова рада, али не може бити нижи од најнижег личног дохотка у радној организацији.

Накнаде за рад дужи од пуног радног времена (прековремени рад) утврђују се самоуправним споразумом у висини од 50% обрачунске основе или остварене аконтације личног дохотка. Основне организације удруженог рада ће посебним актом регулисати у којим случајевима се одређује прековремени рад. Такође се може допијети рјешење о продуженом радном времену, а уједно новчане накнаде тај рад компензирати продуженим доштим одмором.

За рад ноћу раднику се увећава лични доходак највише 25% обрачунске основе или остварене аконтације личног дохотка, док се у даке недјељњи одмор лични доходак може увећати од 25 до 50 одсто од оствареног личног дохотка. Ово увећање припада и студентима и ученицима на привреди, као и студентима и ученицима на прағси.

За првјеме савезног или републичког првника раднику се увећава лични доходак за 50% обрачунске основе или остварене аконтације личног дохотка редовно радио првјеме.

Износ накнаде личног дохотка за првјеме боловању до 30 дана износи: до 7 дана 60% првично исплаћеног личног дохотка радника у протеклој години, од 8 до 15 дана 80%, и од 16 до 30 дана 90%.

## ДНЕВНИЦЕ ЗА СЛУЖБЕНА ПУТОВАЊА

Дневнице за службена путовања у земљи могу износити највише 12% просјечног нето личног дохотка у СР Црној Гори. Ако се признају трошкови преносишта, који не могу бити већи од 150 динара, дневница се умањује за 40%.

За првјеме проведено на службеном путу од 8 до 12 сати исплаћује се највише 50% дневнице утврђене нормативним актом радне организације. Ако радник проведе на путу преко 12 часова и не користи преносиште износ дневнице се умањује за 40%. Износ дневнице је исти за све раднике без обзира на квалификацију и радно место.

Дневница за службена путописа у иностранство утврђује се највише до висине утврђене за раднике републичких органа управе.

Накнада трошкова коришћења сопственог аутомобила у слуžbenе сврхе не може се исплаћавати у паушалном износу.

## ТЕРЕНСКИ ДОДАТAK И ОДВОЈЕНИ ЖИВОТ

Дневнице и теренски додатак се искључују. Теренски додатак утврђује се за један дан и може се исплаћавати највише до 50% износа дневнице за службена путовања у земљи. Теренски додатак је по истим условима једнак за све раднике, без обзира на квалификацију коју радник има.

Накнада за одвојени живот може износити највише до износа петоструке дневнице за службена путовања у земљи. Ова накнада престаје добијањем ста на уместу запошљења.

Раднику, као и студенту и ученицима на прағси, могу се надокнадити трошкови превоза



Иво Калотровић предсједник Општинског вијећа

на посао и с посла у висини цијене превоза средстава јавног саобраћаја.

Селидбени трошкови надокнадују се у висини остварених трошкова, према приложеним рачунима или комисијски утврденим трошковима.

## ОСТАЈАЕ ИСПЛАТЕ ИЗ ДОХОТКА

Учешиће регреса у цијени исхране у току рада може да износи највише до 10% просјечног личног дохотка у привреди Републике у протеклој години. Радна организација нормативним актом утврђује висину. У овај износ нијесу урачнати издаци за појачану исхрану. Регрес за исхрану не може се исплаћавати у готовом. Радна организација која нема могућности да организује исхрану у току рада за своје раднике нормативним актом регулиса исплату ове врсте издатка вредносним Bonosima.

Приликом усвајања периодичних обрачуна и завршних рачуна, радници поименично разматрају исплате зараде по уговорима о делу и оцјењују његову оправданост. О висини и намјени исплате за рад по уговору о дјelu организација у којој је рад извршен обавјештава радну организацију у којој је радник редовно запошљен.

Награде за практичан рад ученицима у привреди мјесечно износе најмање — у првој години школовања 400 динара, у другој 500, и у трећој 600 динара. Награде се увећавају ученицима који показују нарочите резултате и залагање на послу. Награде ученика на прағси и стипендије не искључују се међусобно.

## ИЗДАЦИ ИЗ ФОНДА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОТРОШЊЕ

Средства заједничке потрошње могу се формирати тако да она по раднику не премашају висину просјечног мјесечног личног дохотка у Републици претходне године. У овако формирана средства нијесу урачуната она која су намијењена за стамбену и изградњу домаца за одмор и рекреацију, за превентивно здравствено осигурање, отпремнину, дјечју заштиту, хуманитарне организације, помоћ породицама радника умрлог од посљедица несрће на послу и регреси за годишњи одмор ученика у привреди.

Ова средства формирају се до износа одређеног висином просјечног личног дохотка у Републици у претходној години.

ходној години и користе се у зависности од кретања нивоа дохотка и пословног успјеха организације удруженог реда.

## РЕГРЕС ЗА ГОДИШЊИ ОДМОР

Средства за накнаду трошкова годишњег одмора исплаћују се у висини 50% просјека личног дохотка у привреди Републике у претходној години. У регрес је урачунато и регресирање пансиона у одмаралишту. Приликом расподјеле регреса на појединце узима се у обзир социјални и здравствени положај радника пре ма унапријед одређеним мјерилима. Регрес за годишњи одмор припада и ученицима у привреди.

На регрес има право сваки радник који је остварио право на пуни годишњи одмор, односно који ће то правити остварити до краја календарске године.

Средства за регресирање одмора радника могу се удрживати на нивоу општине у циљу стварања услова за регресирање одмора свих радника. Ова средства могу се удрживати и за изградњу радничких одмаралишта.

## СОЛИДАРНЕ ПОМОЋИ И ОТПРЕМНИНА

Општинским самоуправним споразумом регулисаје се солидарне помоћи и то: помоћ породици радника који је умро од посљедица несрће на раду у висини потребних трошкова према расположивим садницама радницима, једнократна помоћ код настанка тешког инвалидитета код радника. Предлог за солидарне помоћи даје основна организација Синдиката, а исплату ћује се из друштвеног фонда заједничке потрошње.

Приликом одласка радника у пензију отпремнина износи највише до три просјечна нето лична дохотка по запошљеном у Републици из претходне године. Исти износ припада и у случају смрти радника члановима његове најуже породице.

Приликом одласка радника у пензију отпремнина износи највише до три просјечна нето лична дохотка по запошљеном у Републици из претходне године. Исти износ припада и у случају смрти радника члановима његове најуже породице.

Учешићи самоуправног споразума одређују критеријуме за коришћење отпремнице при минимуму, при чему посебно воде рачун о дужини радног стажа и условима рада.

Учешици у Општинском самоуправном споразуму могу утврдити додјелу награде за радне јубилеје. У погледу коришћења одредаба о наградама може се узети у обзир и радник који је већ прекорачио један од таквих јубилеја. О дужини радног стажа потребног за одређивање радног јубилеја одлучују ученици Споразума општим актом. Награда може износити до једног просјечног личног дохотка оствареног на подручју наше Републике у претходној години.

## УЗ ГОДИШЊИЦУ СМРТИ МИЛА МЕДИГОВИЋА

# Сјећање на устанак

О ВИХ дана навршила

се прва година како у редовима самонпријегор пих бораца и револуционара нема племенитог човјека и драгог друга Мила Медиговића, чије је срце од ране младости па до краја живота куцало за срећу људи и напредак наше земље. При падају је плејади смјелих и храбрих духом, који су својим примјером подстицали, бодрили и водили борбу за хуманије односе међу људима, за богатије друштво и љепшу сјутрашњицу. Он је пословично скромношћу и другим, драгоценим својствима истинског револуционара доприносio општим стремљењима и настојањима прогресивно оријентисаних снага друштва на њиховом незадрживом коначању у боли, човјека достојнији живот.

Сјећајући се друга Мила Медиговића, човјека који је, као искрен друг и пријатељ плијенио својом срдачношћу и задивљавао својом срчаношћу, доносимо одломак из његових сјећања на устаничке дане у нашем крају, објављене у монографији „Вирпазар — Бар — Улци“.

Чланови бироа обишли су терен 12. јула, одржали састанак с партијским одјељењима, с групама људи и појединцима, преносећи им задатке и читајући проглас ЦК КПЈ. Борцима је речено да на заказани састанак донесу оружје.

Послије подне 12. јула поново је одржан састанак Бироа на коме је разрађен план акције. Вод из Режевића требало је да ликвидира постaju у Режевићима; вод из Петроваца да покуша да ликвидира италијанску и жандармеријску станицу у Петровцу или, у најнеповољнијем случају, да им онемогући излазак из Петроваца; вод из Буљарице да ликвидира постaju у Буљарици; вод из горњих села и дио вода из Буљарице да посједну положај на комуникацији Бар — Будва и да чекају у засједи. За сваки вод одређен је војнички и политички руководилац. Чланови Бироа добили су задужења и послије састанка пошли на извршење задатка.

На састанцима водова (било их је четири) 12. јула увече дошли су сви позвани, али се ни по селима није спавало; сви су били на ногама, осјећајући значај судбиносног догађаја. На тим састанцима пренијети су задаци које треба извршити и вријеме када треба почeti борбу. Борци су укратко поразговарали о начину дејствовања, а затим пошли на извршење задатка. Још у току ноћи водови су бројно ојачани, све више људи је долазило. Они који нијесу били позвани љутили су се зашто и они нијесу на вријеме обавијештени. Поплије првих сукоба с непријатељем мало је физички способних људи остalo код својих кућа. Хитали су на глас пушке и придржавали се већ формираним јединицама, весеље се и честиталајући започети посао.

Прве акције су завршене. Ликвидиране су постaju у Режевићима и Буљарици, док су из Петроваца Италијани бродом побјегли у Бар, а неколико жандарма и финанаца приједошли су устаницима (мањи број је побјегао са Италијанима). На путу Петровац — Будва, у Режевићима, дио вода из горњих села (Жуковица, Брда, Новосеље) раније је и заробио једног италијанског мотоциклисту. На комуникацији Петровац — Бар, на Куфуну, дио Буљаричког дијела вода и вода из горњих села заплијенили су три камиона и заробили у њима Италијане, у ствари претходнику снага које су се на око 140 камиона кретала из правца Бара.

У тим најтежим моментима велики број бораца чврсто је вјеровао у Партију. Неки угледнији људи захтијевали су продужење борбе уз напуштање фронта и овог терена. Они су говорили да треба сачувати људство и његово расположење за борбу против окупатора. Овакав предлог није прихваћен, јер је партијска веза била прекинута и тражило се излаз из ове ситуације на ширем савјетovanju с борцима. На том савјетovanju договорено је да се пошаљу „парламентари“ на разговоре с Италијанима, како би се створили што повољнији услови онима који се буду вратили својим кућама. Очи свих бораца биле су окренуте у чланове КПЈ и од њих се тражило нешто одређеније. У таквој тешкој и мучној атмосferи шест другова се изјаснило да се никада неће предати окупатору. Ово није био став припремљен на партијском састанку, већ одлука појединих чланова КПЈ, који су се сматрали обавезним да дају неки правац онима који су одлучили да даље воде борбу. Од ове шесторице четворица су погинула у нападу на Пљевља 1. децембра 1941. (Илија М. Грегорић, Миленко Н. Медиговић, Нико В. Вуковић и Ђуро С. Павловић). .“



Мило Медиговић

## Градиће се школски центар

Питање почетка изградње будвјег Школског центра у Будви, о коме се толико разправља на састанцима и у приватним разговорима, по свој прилици не бити скинуто с дневног реда. Ових дана о томе се расправљало на састанку у Будви, који су присуствовали, предсједник Скупштине општине Бранко Иванчевић, представници Фонда за изградњу школског центра, Основне школе „С. М. Јубишић“ „Енергопројект“, на челу са Милицом Штерић, директром основне организације удруженог рада за урбанизам и архитектуру.

Договорено је да треба пројектовати школу са 24 учионице и осталим пратећим програмом за 720 ученика у једној смјени, и то према словеначким нормативима. У циљу сагледавања цјелокупног наставног програма, који је предвиђен сређиворочном планом, заједничке просторије за ову школу треба пројектовати тако да могу да прихвате програм школе усмјереног образовања, која се предвиђа са 12 учионица, с могућношћу даљег развоја, а у циљу постизања максималне економичности. Закључено је да би изградњу требало изводи-

ти у фазама, тако што би се у првој приступило изградњи школе са 24 учионице, у другој изградњи пратећег општег програма, а у трећој изградњи школе усмјереног обrazovanja, јер се мора водити рачуна о приливу средстава.

„Енергопројекат“ ће одмах приступити изради урбанистичког рješenja и идејног пројекта школског центра, који би обухватио школу основног образовања и школу усмјереног образовања, са заједничким пратећим општим програмом. Уговор о изради идејног пројекта закључиће Фонд за изградњу школског центра и ОУР за урбанизам и архитектуру „Енергопројекта“.

Послије изrade идејног пројекта, који треба да буде готов до 7. фебруара, „Енергопројекат“ ће приступити изradi објективне понуде, која мора бити урађена до 15. фебруара ове године, а до тог реда ће се приступити и рješavanju финансијске конструкције, на чemu ће радити представници Фонда, Скупштине општине и „Енергопројекта“.

Сви су dakле, изгледи да ће се коначно приступити подизању толико очекиваног и потребног објекта.

## Приближавање културе радним лјудима

У Будви је ових дана у свечаној сали хотела „Интернационал“ потписан Самоуправни споразум о културној сарадњи на пољу сценско-позоришне дјелатности између Црногорског народног позоришта из Титограда и културних институција из општина Будве, Котора и Улциња, којим се споразumno регулишу питања о организовању појединих позоришних представа у мјестима потписника овог споразума, као и помоћи око унапређења аматерске позоришне дјелатности.

Поред бројних представника друштвеног и политичког живота Републике и приморских општина, потpisivali су овог споразума присуствовали су Олга Перовић, предсједница Скупштине самоуправне интересне заједнице за културу општине Титоград, Милован Пајковић, предсједник Извршног одбора Републичке самоуправне интересне заједнице за културу, и Блажко Ивановић, предсједник ОК СК Будва.

Представници културних институција херцегновске, тиватске и цетињске општине нијесу потpisivali овај споразум из разлога што њихови органи самоуправљања, како је истакнуто на овом састанку, нијесу због кратког времена могли да се упознају с његовом садржином, или су обећали да ће то ускоро учинити.

В. Р.

**Ж**ивјела је Јања Јањић са малим дјететом дуго времена у једној малој простирији десетособне „апендице“, подигнуте својевремено у најлепшем и најкиријем делу изјесног града и за то, нормално, плаћала погодеме паре. Власник те, по много чему проблематичне, куће, која, дају, имаје свој досије у комисији за испитивање поријекла имовине, показивао је „пуно разумијевања“ и љети, кад се због лаке зараде не исплати држави стапаре, није отказивао Јањи становање, док сви остали његови подstanari нијесу могли да имају ту привилегију. Њен муж Ико, који је на привременом раду у Француској, кад год би јој писао, никад није заборављао да поздрави газду дацу

### НИ СТВАРНО НИ ИЗМИШЉЕНО

## ЈАНИНЕ МУКЕ

и да му захвали за ту изузетну пажњу коју чини за његову породицу. Јер, да није дацове добrote, жена и дјете би се, преко љета, једноставно нашли на улици. Овако, „хвала му и на добро му се враћао“ — поручује и поздравља Ико из Париза.

А једног дана, послије много обећања и дугог ишчекивања, сва уплакана од радости, држи Јања у руци рјешење о одмах усљивом новом стану.

Узбуђење, сузе, јецаји, гр-

њење дјетета, честитана пријатеља...

Треба разумјети, стан се добио, није шала!

Али, Јањина радост не потраја дugo, јер многи балкони те зграде, па и њеног стана, директно „гледају“ на кућу новог сусједа Цилида. Још у самом почетку споро се Цилид с належинама, упозоравајући притом да ће планирана стамбена зграда бити преблизу његовој кући, да ће му то сметati и нарушавати гарантovani мир. Сва његova настојања да их у томе онемogуји нијесu помогла, и тада се Цилид заштатио: купио је одмах великог пса Мурова и направио му, у непосредној близини новоподигнуте зграде, кућицу, ту нездје, испод самог Јањиног стана, на његovoј земљишту.

Лаје Муров по цијој дани и цијелу богојету ноћ количко га грло служи, цици и стравинично завија, од чега се Јањи срце стеже, јер нити дјете, нити она, од када су доселили у стан, могу, об тог силног лавежа,

ока да скlopе. Проклиње Јања и Мурова, и Цилида, и све на свјету бијелом, затвара прозоре, пушта радио, али ништа не помаже.

С времена на вријеме, у первом растројству, изађе Јања на балкон, зове Цилида и, не чекајући да се он појави, поче:

— Није те срамота, држиш ту цуклу овде, дјете ми дамна не спава и нико жив не може заспati! Живот нам с тим посм загорчаваш! Ако те жељи од села, шуме и дивљине, ти се лијепо врати одакле си дошао!

— Кome ти то кажеш безобразније једна — узвраћа раздражени Цилид. Нијесам ја вака загорча живот, него ви мени. Пази, молим те, смета још на, па гостоба не може да спава! Ваш ми је жао!

И да би још више изнерви

рајају Јању и довео је у стање неконтролисаности, удари Цилид прутом Мурова, од чега овај жалосно зекчиши, да би касније, лутећи се и бранећи од удараца, настрагао на Цилида, жујстро и учестано лајући.

Јања би се због тога још више раздражила, а затим се повлачила у стан.

Тако се то понављало из да

на у дан, из вечери у вече.

Жалила се и тужила Јања сва-

говори са жестоким стилом и мајсторски. Перу је заступљен филмом „Сила земље“. Награђен Сребрном медаљом на Фестивалу у Москви, овај филм је, такође, интониран као изразита социјално-психолошка драма. У њој су истакнути противречности између данашњег времена и друштвених односа који владају у овој јужноамеричкој држави, при чему су најглашене супротности драстичних социјалних разлика земље у којој су још сачувани остаци феудалних односа на селу.

Индира данашњег времена у којој се на сваком кораку масовно умире због тога што огроман број становника нема није најосновније услове за живот, то је тема филма „Хор“, коме је, такође, припало значајно признање московске смотре. Режисер Мријал Сен ништа не измишља: у његовом дјелу све подређено истини — попут репортера, он је поређао драматичне слике које узбуђују и спутују.

Врло је занимљива „Мала си рена“, јапански филм који је добио прву награду на Фестивалу у Москви као најбоље дјело у категорији филмова намижњених најмлађим гледаоцима. Режисер Тамохару Катсумата интензијно је пренео на платно садржину и поруку Андерсенове бајке.

Станислав Странад режисер је чехословачког филма „Мој брат сјајног млађег брата“. То је љупка комедија о првој љубави, склапана од догодовштица троје младих — тринаестогодишњег Мартина, његовог брата Конзе и дјевојке Суске. И овај филм високо је оцјењен на Фестивалу у Москви 1975. године.

— Као што се и на први поглед може примијетити — изјавио је Милан Новићић, директор „Зета филма“ — настојали смо да омогућимо нашој публици да се упозна са стваралаштвом синеаста земља у развоју, који крче путеве у кинематографији са пуно успјеха, о чему рјечито говоре значајна признања добијена у Москви, Кану, Берлину и на другим филмским фестивалима. Сада се поставља задатак да гледаоци прихвате та дјела, поготову што она, као прогресивно оријентисана и усмјерена, у потпуности испуњава захтјеве друштва. У томе важну улогу треба да одиграју средства јавног информисања — листови, радио и телевизија, а у првом реду и критичка критика.

М. Л.



Кадар из филма „Пријеки суд“

реола, представљени не као племенити витезови без страха и мане, већ као објешњаци и својеврсни напасници. Жестоке борбе, брз темпо, акробатске сцене пред којима застаје дах гледалаца, све то проткано низом комичних ситуација, чине да се ово несвакидашње дјело прати са осбитим интересовањем као изванредан акциони филм.

„Један други Франциско“ назив је кубанског филма, који је прошле године добио Златну медаљу Московског филмског фестивала. У центру радње тог филма је некадашња Куба, она из првог вијека, из времена робова и господара, када је тамнопутост становништва подразумијевала и друштвenu подвоженост. О тој социјално-економској неједнакости и неправдама

ком живом и свима овлашћеним. Сви су одговарали да то нема смисла што Цилид ради, или да ту они ништа не могу. Трасила је она и новине. Слијегали су и они раменима, говорећи да то није проблем за новине.

А пас, Муров, је настављао да узвиши „увертиру“ нешто по сопственом мешу, а често иригирати и пнатуткам од газде Цилида. Ти ме се он и не знајући, стављао на страну газде, па су тако, удржени, пркосили и светили се, ни кривим ни дужним, стајарима зграде „Плави угao“, посебно најближој и најугроженијој сироти Јањи.

...Тог дана сунце је јако гријало. Тог дана се пас Муров случajno истргао из ланца и кућице и, вада радостан што је слободан, у трку прелази улицу, сlijedeno је налетио под точкове камиона...

Жестко се много Цилид надртвим Муром и пријетио није зна све коме.

Јања је врло издашно чашавала комшије.

Пас Муров је, заиста, био жртава!

М. Пајковић



# ЗА МЛАДЕ\* О МЛАДИМА\* МЛАДИ О СЕБИ\*

## Замислите број

Замислите неки број и додајте му 1, па збир помножите са три и резултат дојдите најпре 2, а затим цјелокупном збиром додајте замисљени број. Када саопштите резултат свом саговорнику, он, након краћег рачунања, погађа који сте број замислили. Да видимо на који начин. Он од саопштеног резултата одузме 5, а оно што остане дијели са 4 и добија број који сте замислили.

Проверимо на примјеру. Замислили сте број 12. Потоште сте му додали 1 добили сте 13. Након множења тог броја са три добили сте 39. Додали сте још 2, па имате 41. Након додавања замисленог броја (12) коначан резултат који саопштавате саговорнику је 53. Овај од тог броја одбира 5 и остатак (48) дијели са 4, па добија замисљени број — 12.

Ево објашњења зашто је то тако. Ако се пажљиво прати шта се ради са замисљеним бројем, лако се замажа да ће се као резултат добити четвороструки замисљени број и још 5. Значи, ако се ово 5 одузме и оно што остане подијели са 4 добиће се замисљени број.

Ако је замисљени број „X“, онда ћemo — вршени потребне операције — имати редом:

X  
X плус 1  
2 (X плус 1)  
3 (X плус 1) плус 2  
3 (X плус 1) плус 2 плус X

Када се овај резултат среди, биће  $4X$  плус 5. Одузимајући од овог резултата 5 добија се  $4X$ , а подијеливши то са 4 добија се замисљени број X. Примјењује се да у наведеном примјеру погађач, у ствари, рјешава једначину  $4X$  плус 5 равнио 53 из које се лако добија да је X равно 12.



## БУДВА У НОЋИ

Бијела галија усидрена крај саме обале  
Маестрал љуљушка велико зелено једро.  
Дуге руке бедема обгрлиле љепотицу  
по чијој се коси просуо букет ватрених кровова.

Плава халјина се намрешка  
и откри паучинасту чипку таласа.  
Разли се сребро мјесечине.  
„Можда још неко о теби пјевати зна,  
али те нико не воли као ја...“  
допире пјесма са обале.

Свијетле бескрајне очи Будве,  
свијетле и трепереле, остављајући  
неизбрисив утисак у свачијем срцу.  
  
Кад једном видиш љепотицу Јадрана  
никад је нећеш напустити:  
у сјећању ћеш је однијети собом  
да те у тренуцима самоће  
враћа у незаборавне дане младости,  
да дочарава чаробни зов љубави  
и дивије звјездане ноћи на обали.  
Зора је зажарила плави свод,  
а златна трака пјеска блесну на сунцу.

Силvana Петровић, VIII

ДА ЛИ СТЕ ЗНАЛИ?

## Како се све рачунају године

Прва позната историја једног народа потиче из XVIII вијека прије наше ере, а даје податке о претходних четрнаест вјекова људског живота. Дакле, у XVIII вијеку прије нове ере изабрани људи Египта — они који су знали да читају и пишу могли су да прочитају шта се десило у једном ранијем дужем периоду. За њих вријеме није имало прекида. Није зато чудно што су тражили неки начин рачунања који би повезао све те прошле године у једну целину. На једном египатском споменику фараону Рамзесу II, из XIII вијека прије наше ере, наводи се да је подигнут 400. године. То значи да је од неког датог тренутка — сада знамо да је то била 1720. година прије наше ере — про текло 400 година. То је први пут да се у историји помиње једна ера — начин рачунања времена од једног извјесног догађаја. Тај догађај одређује и име тог система. Кажемо, рецимо, византијска ера.

Ера има много. За многе је карактеристично да су везане за неке догађаје, који су легендарне, тако да су основни тренуци, од којих се рачуна, произвoльно изabrani.

Кажемо XVIII вијек прије наше ере. То је други назив за хришћанску еру, која се рачуна од Христова рођења. О овој ери први пут је говорио опат Дионисије Мали

## БИСЕРИ СВЈЕТСКЕ ЛИРИКЕ

### Анабела Ли

Аутор прича тајанства и маште („Црна мачка“, „Златни јеленак“, „Лигеја“, „Авантуре Гордона Пима“) и изванредних балада „Град у мору“, „Јулалума“, „Гавран“ и „Анабела Ли“), Едгар Алан По (1809—1849) творац је најсублимнијих еротских сањарија. Његова пјесма „Гавран“ дуго се убрајала међу најљепши пјесме цјелокупне светске књижевности. Доносимо нешто кратку, исто тако изванредну баладу „Анабела Ли“.

Прије много, и много љета  
у краљевству на обали  
Живљаше дјева здана сред свијета  
Под именом Анабела Ли,  
И живљаше сред брига и радосних сјета  
да ме воли и да се волимо ми.  
Био сам дијете и била је дијете  
У краљевству, што плачу волови,  
Но љубављу већом од љубави свете  
Љубљасмо се ја и Ли,  
Те нам на љубави небеске чете  
Завијаху, анђели сви.

И тако прије љета и љета  
У краљевству, што плачу волови,  
Вјетар из облака скрши попут цвијета  
Моју лијепу Анабелу Ли,

И тако љој брата жалост допа,  
да је понесе далеко од мене,  
Да је у каменом гробу закопа,  
Што јечи од уморне пјене.  
Анђели несрћни и у рају  
Завијаху љој и мени  
И, зато (сви људи знају  
У краљевству, што га море ми)  
У ноћи из магле задухају  
Вјетри и убију моју Анабелу Ли.  
Но наша је љубав јача од оне  
Њих, што бјеху старији но ми,  
Њих, што јесу умнији но ми,  
Па ни анђели с врх васионе,  
Па ни бјесови, што под морем роне,  
Душе не могу раставити: душу ми  
Од душе лијепе Анабеле Ли.  
Кад мјесец сине, носи ми сање  
О лијепој Анабели Ли;  
Кад звијезде изађу, сину очи дање  
Прелијепе Анабеле Ли;

И тако ноћу за ноћи ја сједим  
И драгу, моју љубав и мој живот гледим,  
Тамо у гробници на валу,  
У њеном гробу на звучноме жалу.

Едгар Алан По

## ФИЛМСКИ портрети

## РОД МАРКОВИЋ

Рођен 1921. године, Раде Марковић почео је да глуми као члан умјетничке групе „Иво Лола Рибар“ и у Академском позоришту. Као један од најплоднијих и најпопуларнијих наших глумаца, он је остварио низ веома запажених улога у филмовима „Чудотворни мач“, „Софка“, „Лажни цар“, „Сумњиво лице“, „Шолаја“, „Зеница“, „Туђа земља“, „Саша“, „Радопоље“, „Дјевојка“, „Рој“, „Диверзанти“, „Валтер брани Сарајево“, „Сутјеска“ и многим другим.



525. године, а у Европи је постала опште прихватљива тек у XVIII вијеку.

**Олимпијска ера** рачуна се од 1. јула 776. године прије наше ере, када су први пут забиљежили побједнике олимпијских игара. Ова ера коришћена је до 394 године. Било је покушаја да се године рачунају од стварања свијета! Наравно, за тај догађај свако може узeti тренутак по слободном избору, пошто никаквих реалних резултата о томе нема. Тако је створена јеврејска ера од 7. октобра 3761. године прије наше ере, александријска ера од 5493. године прије наше ере, византијска ера од 1. септембра 5508. године прије наше ере. Ову посљедњу прихватили су Грци у VII вијеку. **Будистичка ера** рачуна се од Будине смрти 544. године прије наше ере. Од 16. јула 622. године, то јест од одласка Мухамеда из Меке, рачуна се муслиманска ера. Ера француске буржоаске револуције почела је 22. септембра 1792. године. Прихватио ју је Конвент и коришћена је до 1805. године.

У астрономској литератури користи се јулијанска периода. Предложио ју је Скалигер, а примјењује се од XVI вијека. Створена је зато да се при астрономским и хронолошким рачунима избегну грешке.



Станко Гиговић поздравља учеснике савјетовања кривичара

## Да се дође до заједничких ставова

У Будви је крајем јануара одржано савјетовање југословенских кривичара и криминолога на коме су разматрани преднацрти шест републичких и два покрајинска кривична закона.

Разлике које се сада јављају у текстовима будућих кривичних закона договором република и покрајина треба свести на најмању могућу мјеру. То је једногласан закључак послије тродневног савјетовања око хиљаду стручњака из наше земље. Констатовано је да још постоје извесне дилеме око разграничења надлежности федерације, република и покрајина, посебно у погледу кривично-правне заштите са моуправних односа и односа у удруженом раду.

— Треба уложити напоре да се у посебној глави изложије одредбе које штите самоуправне односе и права из удруженог рада — рекао је магистар Драго Ђамјановић, друштвени правоборилац самоуправљања Војводине.

— Међу овим дјелима мислим да посебно морамо бити оштри у санкцији за грубу повреду конкурса или не враћање радника на посао послије правоснажне одлуке.

Запажени су и различити прилази у погледу обима и оштрине репресије, што би могло неповољно да се одрази на уставни принцип једна кости грађана.

— Савјетовање је нарочито драгоцен, јер се очекује да ће се сада убрзати

рад и на коначном тексту Савезног кривичног закона, послије кога републике и поједине крајине треба да донесу своје законе, изјавио је Др Иван Франко, савезни секретар за правосуђе. — Разлике које су се у њиховим текстовима јавиле могу само да нас охрабре. Јер, на савјетовању је изражена јединствена жеља за једним ставом. То значи да немо усаглашавањем моћи да изаберемо најоптималнија решења.

Веома занимљив предлог да је професор Правног факултета у Загребу Звонimir Шепаревић, који се заложио да се пронађе законски начин како окончати патње безнадежно тешких болесника.

С. Грегорић

## БУДВА ПУНА СПОРТИСТА

ском турниру „Мимоза 76“ који се одржава у првој половини фебруара у Игалу.

Искористили смо прилику и упитали Ристића какав пласман очекује напролеће, с обзиром на то да је његов тим у току јесењег дјела првенства сакупио само 12 бодова, што је „мршава залиха“.

### „РУДАР“ У ПЕТРОВЦУ

У хотелу „Ривијера“ у Петровцу налазе се на припремама фудбалери плевељског „Рудара“, члана Црногорске фудбалске лиге. Они већ више година долазе да зимску паузу проведу у овом нашем граду са чијим клубом гаје традиционалне пријатељске односе.

Петровачки уговоритељи преговарали су са још неколико фудбалских клубова који би били вољни да се припремају у овом мјесту, поготово када би оно имало бољи фудбалски терен.

С. Грегорић

— Спремамо се за свих 17 утакмица које нас очекују, — рекао је он. — Откладаћемо грешке уочене током јесени — тим мора бити стабилизација. Елиминисаћемо непотребна искључења, и трудићемо се да истим темпом играмо свих 90 минута. Овдје у Будви веома озбиљно тренирају Милосављевић, Мијовић, Поповић, Панић и Палчић и они ће конкурирати за мјесто у тиму. Сматрам да ће нам бити довољно 28—29 бодова да би остали у друштву најбољих.

Ристић се похвално изразио о особљу хотела „Интернационал“ и нарочито о „Могрену“, јер им је уступио терен за игру, који је, по његовом мишљењу, врло квалитетан.

## „РАДНИЧКИ“ — „МОГРЕН“ 1:0

Првог дана овог мјесеца у Будви су се, у пријатељском мечу састали домаћи „Могрен“ и прволигаш „Раднички“ из Крагујевца који се налази на припремама у хотелу „Интернационал“. Поједиличи су гости, истински тијесно — са 1:0 — а играло се по киши и блатњавом терену. Нимало не респектујући госте из Крагујевца, Бу-

двали су од самог почетка играли отворено, допадљиво и били равнopravni противник. И један и други тим измијењали су по неколико играча.

Игра је била изузетно фер, а једини погодак за „Раднички“ постигао је Симић у другом полувремену. „Могрен“ је добром игром потврдио да су његови играчи

спремни да напролеће у тешким окружајима за бодове обрадују своје навијаче.

— Задовољан сам игром, мада је терен био врло тежак за игру и, наравно, нијесмо били у могућности, ни ми ни играчи „Могрена“, да прикажемо више — рекао нам је на крају сусрета тренер Крагујевчана Ристић.

С. Г.

## ЗДРАВСТВЕНО ПРОСВЈЕЋИВАЊЕ ГОЈАЗНОСТ

ЧИЊЕНИЦА је да се у нашој земљи, нарочито у градовима и индустријским центрима, издана у дан све више повећава број лица чија тјелесна тежина знатно превазилази ону коју сматрамо идеалном. Због промјена услова и начина живота запажа се прилично масовна појава која се може објаснити такозваним позитивним енергетским билансом, што значи да се јавља код особа које једу више него што им је потребно. Да будемо прецизнији, оне мало физички раде, а много једу, што је последица промјене социјално-економских односа у нашој земљи. На појачани апетит и гојазност велики утицај имају и поједини психички чиниоци. Најчешћи узорак гојазности је навика да се узимају велике количине хране. Родитељи сматрају да ће, захваљујући гојазности, заштитити ћеју од разних болести, односно оспособити их за животну борбу. Међутим, таква ћеја, окружена прекомјерном родитељском његом, по правилу, не налазе задовољство у друштву са вршњацима, у игри, спорту и учењу, већ су, најчешће, неактивна, без амбиција, неспретна и нездадовољна собом и својим изгледом, па једино задовољство налазе у конзумирању великих количина хране. Навика да се не води рачуна о већој количини и калоричној вриједности објашњава такозвану наслеђену гојазност у појединим породицама. Тако може да се разумије гојазност код спортиста чим престану да се активно баве одређеним спортским дисциплинама, које су их раније принуђивале да узимају више калорија. И многи емотивни чиниоци — у словљени социјалним, сексуалним и другим поремећајима — такође проузрокују појачан апетит. Узимање великих количина хране представља за појединце једино задовољство. Нездадовољна жена у једењу тражи врло често утјеху за животну монотонију као што поједини мушкарци бjeже од једноличног живота на тај начин што се „друже са чашicom“. Гојење послије женидбе или удаје посљедица је индиферентности према физичком изгледу, односно претјераног узимања хране послије ослобођења од одређених психо-физичких напретнутоста.

Гојазност је праћена проширењем вена на ногама, тробушним брухом, деформацијама на костима и зглобовима ногу, кичменом стубу, затим отежаним дисањем и повећаном могућношћу компликација приликом разних запаљивих процеса у органима за дисање, односно оболељима срца и крвних судова. С обзиром на чињеницу да га гојазност прати повећање масноће у крви и холестеролу, у срцу и крвним судовима долази до дегенеративних промјена, то јест до такозване артеријске склерозе, усљед гојазног оболијевања јетре и жучни путеви, а јавља се и шећерна болест. Разумљиво је, онда, зашто се гојазност одражава и на дужину живота.

Статистика показује да повећање тјелесне тежине за један килограм изнад оне која се сматра идеалном (а то је она где се она подудара са бројем сантиметара изнад 100) повећава смртност за 2% од стандарда смртности у одређеном добу. Код особа које имају пет килограма више, смртност је за 8% већа, а код оних које имају десет килограма изнад нормале смртност се повећава за 18%. Петнаест килограма „вишка“ повећава смртност за 28%, а 25 килограма изнад идеалне тјелесне тежине повећава смртност за 56% од стандарда смртности одговарајућег животног доба. Примјера ради, код човјека од 45 година старости, чија је тјелесна тежина за 11,3 килограма изнад нормалне, постоји опасност да ће његов живот трајати за 25% мање, то јест да ће уместо 80 живјети свега 60 година.

Најефикаснији начин за спрjeчавање, односно лијечење гојазности јесте смањивање калоричне вриједности оброка уз истовремено преузимање одређених здравствених мјера у циљу обуздавања апетита и повећања физичке активности. Но, о томе и како се лијечи гојазност биће ријечи у следећем броју листа.

Др Војислав Франићевић



Крајем јануара у хотел „Интернационал“ стигло је неколико спортских екипа: прволигаш „Раднички“ из Крагујевца, цетињски „Ловћен“, члан Источне групе Друге савезне лиге, „Црвена звезда“ из Гњилана, члан лиге Косова, а очекује се долазак „Лирије“ из Призrena, члана Источне групе Друге савезне лиге и нишког прволигаша „Раднички“.

Најбројнији су Крагујевчани. Стигла су 24 фудбалера с тренерима Ристићем, Мијовићем и Секулићем.

— Услови за рад су извршни — рекао нам је тренер „Раднички“ Ристић. — У Будви оставјамо до 10. фебруара и ту ћemo спровести другу фазу наших припрема пред пролећни старт. Радићемо на увјежавању неких тактичко-техничких варијанти, утравати појединачне линије у тиму и читаву екипу.

„Раднички“ је припреме у Будви искористио и за одигравање неколико пријатељских утакмица: са „Црвеном зvezdom“ из Гњилана и домаћим „Могреном“. Крагујевчани ће учествовати и на традиционалном фудбал-

у Сима